

M. T. R. COLLEGE, SURAT

Manuscripts Library

No. Ref.
Ser.

1472

Title: Samolay
Kausubha

1472

C	Sanskrit Kaustubh	In Complete
:	~~Bal Rakesh Vidhi~~	: Title
:	:	: Author
:	:	: Editor
:	:	: Year, Vois.
Slc	:	: Publisher
1472	:	: Remarks

श्रीगणेशायनमः अथचौलं तत्राश्वलायनः तृतीयेपंचमेवादेचौलकर्मप्रैष्यते प्राग्वासमेस
 समेवासहोपनयनेन वेति उपनीते प्रागयुग्मेचेत्यर्थः वसिष्ठः तृतीयेपंचमेवेस्वकुलाचारतो
 पिवाचौलं शिशूनायत्नेन स्वगृहोक्तविधानतः अधानतो जन्मतो वा सप्तमे वे विकारयेत्
 स्वकुलाचारैति विहितकल्याणां व्यवस्यार्थं न तु कालांतरं अतएव याज्ञवल्क्येन समान्यतोऽप्यधायि
 चूडाकर्मायथाकुलमिति आधानतः गर्भाधानात् अवधिद्वयस्य पूर्वजाम्यन्वयः नारदः जन्मत
 स्तृतीयेच श्रेष्ठमिच्छंति पंडिताः पंचमेसप्तमेवर्षे जन्मतो मध्यमे भवेत् अवमंगर्भतः स्यात्तु दश
 मेकादशेपिवेति देवरातः अयने चोत्तरे सौख्यं दक्षिणे लभ्यते शुभावहंरति तत्र विशेषोऽयोनिरर्णवे मक
 रे सर्वसंपत्तिः कुंभः संतानकारकः मीने तु सर्वदा सौख्यं मेघे सार्धार्थसाधनं विजयं दक्षमे विद्या
 मिथुने वंशवृद्धिस्तदिति सारसंग्रहे ज्येष्ठे मासितथा मार्गेश्वोरं परिणयं व्रतं ज्येष्ठपुत्रदुहित्रोश्च
 यत्नतः परिवर्त्तयेदिति कृत्तिकाखंडी वं यत्का ज्येष्ठे ज्येष्ठस्य कारयेत् अधिमासे तु यत्क्षौरं जन्म
 मासे धजन्मभे न भवेत्तत्र कल्याणमिति शंसति सूरयशति मुरुर्त्तसंग्रहे पूर्वपक्षः शुभः प्रोक्तः
 क्षेपे चोत्पत्तिकेचिनेति पराशरः पंचमी सप्तमी चैव दशम्येकादशी तथा त्रयोदशी तृतीया च
 क्षौरकर्म शुभावहमिति वसिष्ठेऽपि द्वित्रिपंचमसप्तम्यामेकादश्यां तथैव च दशम्यां च त्रयोदश्यां
 कार्यं क्षौरं विज्ञानतेति पराशरः सिते ज्येष्ठे सोम्यवारेषु चोत्पत्तिपक्षे हितं रं दुवारः सिते पक्षे वाराः
 शेषानशोभना इति नारदः दस्त्रादि तीज्य चंद्रे द्यौः शुभानि शुभानि तु चौलकर्मणि हस्त

शीर्षाणि त्रीणि च विष्णुभादिति वरुस्पतिः हस्ताभिविष्णुपौष्ठा निश्रविष्णुदित्यपौष्पभं सौम्यचि
 त्रेन वक्षोरैरुत्तमानवतारकाः त्रीण्युत्तराणि वायव्यं सहिणी वारुणं तथा क्षौरिषण्मध्यमाः प्रोक्ताः
 शेषाद्वादशगर्हिता इति लक्षः हित्वैकं जन्मनक्षत्रं देतारैर्जन्मसंज्ञिते शुभदे उद्गारे चोपनयने यात्रा
 यामक भोजने क्षरकार्य इति राजमार्तडः क्षौरं प्रशस्तं मृगचापमीने कन्याविकुंभे मिथुने
 वृषे चेति अत्र कुंभविधिर्मत्स्यंतराभावे कुंभः कुलविना शायकधितः क्षरकर्मणि शुभे दृष्टो
 भवा युक्ती न शुभः कुंभम्यसदेति भगुः कृषिः प्रयाणं क्षौरं मध्ये वर्ज्यं यथा घर्ममिति कृषिः
 कर्षणं मध्ये द्वितीयक्षौरे पारिजाते नर्मदोत्तरदेशे तु सिंहस्त्रे देविमंत्रिणि शुभं कर्म न कुर्वीत
 निषेधो नास्ति दक्षिण इति माहं तरिगर्भिण्या व्यवस्था माह नारदः सूनुर्मतिरिगर्भिण्या चूडा
 कर्म न कारयेत् पंचाह्वा प्रागयो ध्वं तु गर्भिण्या मपि कारयेत् सहापनीत्या कुर्याच्चैतदादो
 षो न विद्यते इति अतएव कैश्चिदुदाहृतस्य सूनुर्मतिरिगर्भिण्या मौजी चूडोपनकारयेत् इत्य
 स्ववचसः समूलत्वेऽपि प्रत्येकमेव निषेधो न सहितयोः पंचाब्दानि पूर्यते यस्मिन्दिने तत्पंचा
 ब्दं प्रकारांतरेण निषेधो धापवाहमाह वसिष्ठः गर्भमातुः कुमारस्य न कुर्याच्चैतल कर्म तु
 पंचमासादधः कुर्यादितर्ध्वं न कारयेत् पंचमासागर्भसंबन्धिनः पूर्यते यस्मिन्दिने त १

पंचमासं मातरिरजस्वला यो वृद्धगर्भः विवाहव्रतचूडासमाता यदि रजस्वला तस्याः शु
 ष्ठः परं कार्यं मांगल्यं मनुरब्रवीत् इति यदा चोक्तं तिप्रारंभोत्तरं रजः प्रारंभात् प्रागपि रजसि
 मुहूर्तांतराभावो वा तदाशोतिं कृत्वा तदैव कार्यं यथोक्तं कारिका निबन्धे सूतिकोदकयोः
 शुद्धौ गां दद्याद्दोमपूर्वके प्राप्ते कर्मणि शुद्धौ स्यादितरस्मिन् न शुध्यति अलाभे समुहूर्तस्य
 रजोदोषे उपस्थिते श्रियं संपूज्यत कुर्याच्च ब्रह्मयाभयं करी हेमी माषमितां पत्रां श्रीसूक्त
 विधिना चयेत् प्रत्येचं प्रायसं द्रुत्वा भिषिच्य शुभमाचरेत् श्लोकसेदेन प्राप्ते पदोक्ता
 रंभस्य मुहूर्तांतरात् लाभस्य च श्रवणान्तरपरस्परसोपेक्षत्वं प्रकारांतरेण चैतल निषेधं
 कात्यायनः कुले सतुत्रयादग्नेर्वैदना न्नतु मुंडनं प्रवेशां निर्गमो नेष्टो न कुर्यान्मंता लत्रयं
 सतुत्रयं षण्मासाः कुलं त्रिपुरुषं पुरुषत्रयपर्यंतं प्रतिकूलं स्वगोत्रिणां प्रवेशां निर्गमस्त
 द्वा तथा मुंडनं मुंडने इति मेधा निष्यक्तेः तथा कुले चतुः पुरुषपर्यंतं सपिंडीकरणं तत्रैतकर्म
 समाप्तेः प्रागाभ्युदयिकं कर्म न कार्यमित्यपि सः त्रैतकर्मण्यनिर्वर्त्य चरन्नाभ्युदयक्रियां
 आचतुर्थ्यंततः पुंसि पंचमेशु भद्रं भवेदिति अतएवा निवर्त्येत्यत्र समानकर्तृकत्वमविवे
 क्षितं यदीवंशेन राश्रुत्वा सर्वपापैः प्रमुच्यत इति वत् मुंडनादिस्वतः पमपिकात्यायनः

पुत्रोद्वाहः प्रवेशाख्यः कन्योद्वाहस्तु निर्गमः मुद्रनंचौलमित्युक्तं ब्रतोद्वाहोत्तुमंगलं चोत्तुमुद्रन
 मेवोक्तं वर्जयेद्वरणात्परं वरणात्तुपक्रमकालाद्वाग्दानादित्यर्थः मौंजीचोभयतः कार्याय
 तोमौंजीनमुद्रनमिति उभयतो विवाहात्प्राग्वर्धयेत्यर्थः वृद्धमनुः एकमात्रजयोरेककस
 रेपुरुषद्वयोः न समानक्रियांकुर्यान्मातृसद्विधीयत इति तथारंभोक्तं स्तके प्राप्ते विशेषः
 संग्रहे कृशमोडीभिर्घृतं कुत्वा गां च दद्यात्पयस्विनी चूडोपनयनोद्वाहं प्रतिष्ठादिकमाचरेदिति
 अथ प्रयोगः कर्ता ह्येतं मंगलस्नानं बालमलं ह्यत्यस्वदक्षिणस्थितमात्रं केतमुपवेश्य देश
 कालौ संकीर्त्या स्य कुमारस्य बीजगर्भसमुद्भवैवो निबर्हण बलायुर्वर्चोभिर्बुद्धिद्वारा श्रीपद्मे
 श्वरप्रीत्यर्थं चोत्तु कर्म करिष्ये तृतीयवर्ष इति संतोषनीत्येति वा संकल्प्य गणेशपूजादिनां दी
 प्रां ह्यंतं कृत्वा अग्निं प्रतिष्ठाप्य न तद्ध्यानानंतं कृत्वा आधारावाड्येनेत्यंतं त्रिरग्निं पवमा
 नं प्रजापतिं चेति प्रधानदेवता आड्येने शेषेण स्थिरं कृतमग्निमित्यादि पूर्णपात्रनिधा
 नांतं कृते प्रणीता मुत्तरतो दर्शेषु ब्रीहियवमाषतिलैः एधक पूरितानि नवानि शवाण्ये रा
 कैकशः प्राक् संस्थापितोऽधयेत् अथान्येसादधापरमिति कायामथशब्देनैकैकश आसाद
 नप्रतीतेः मातुः पूर्वभागे मेः पश्चाद्वानुहोमय युतं शरावं शमीपर्णशरावं च निदध्यात् २

यवानामसंभवे तस्मद्दशोर्वीतिभिः पूरयेदिति गोमयभूमिस्पर्शमिति जयंतः अनडान् शकट
 वहनसमर्थो बिकीवर्द्धमा कुर्दक्षिणतः पिता ब्रह्मा वा एकविंशतिकुशपिंजलानि धारयन्नास्ते अत्र वि
 शेषं जयंतः पितुरसंभवे न्यस्मिन्वा कर्तृरिब्रह्मधारण एवाश्रयितव्य इति तदा ब्रह्मानित्य इति प्रतीयते
 अस्मिन्नेव काले ताम्रमयक्षरपरिग्रहोऽप्यपि सः अतः प्रक्षालितः प्राग्मेः समीपे निधेयः ततः कर्ताऽ
 धारांतं कुमारेणाचार्यः कृत्वा ग्राह्यं पीतितिस्रं पीतं वैश्वानसा ऋषयः अग्निः पवमानो देव
 ता गायत्री छंदः चोत्तु प्रधान आड्यहोमे विनियोगः तिस्रभिर्दुहोति अग्नये पवमानायेदं प्रजा
 पते हरण्यगर्भः प्रजापतिस्त्रिष्टुप् चोत्तु प्रधानाड्यहोमे वि० प्रजापतयश्च अथ कर्ता शुशोः पश्चिम
 तः स्थित्वा शीतोष्णजलपात्रे दक्षिणवामपाणिभ्यामादाय पात्रांतरं प्राक् खोयुगपन्नियति ॐ
 उल्लेनवाय उदकेनेहीति महानसा दुह्यमाना यशरावे कृत्वा शरां वांतरं शीतमादायोक्तप्रकारेण शवांत
 रे संचतीति जयंतः तासामपामेकदेशं पात्रांतरं गृहीत्वा नवनीतेन तदभावे दधिद्वसेन मिश्रयेत् द
 धोरसमुपादत्ते नास्ति चेन्नवनीतकमिति कारिकाः तांतुवर्चस इति मंत्रं प्रति कृदन्मावर्तयेत् ततः
 एकविंशतिकुशपिंजलमध्ये नीणि आदाय कुमारस्य दक्षिणे केशपक्षे अभ्यात्मा प्राणिनिदधाति दक्षिणे
 केशपक्षे बालस्य त्रीन् कुशां कुरान् बालाभिमुखं पर्यता न्यटित्वा मंत्रमोषधे जायस्येनमिति न्यस्येद
 ति शौनकः कुमारं अभिमुखं पश्चिमायान् कृत्वा मंत्रेण निदध्या नमिति पारिजाते केशपक्षे कुमारस्य रुद
 रं तत्कुशमिति पारिजाते कारिकाकारः अग्रे रुदयं आलिखन्निव निदधातीति जयंतः शौनका नुसारं पारि
 ५५ भिरद्विः कारिकुमारस्य शिरोवाममारस्य प्रदक्षिणं त्रिः कृदयाति ॐ अदितिः केशान् पत्वा पउदं ५५

जातमतेकुमाराभिमुख्येनपथिमाग्रान्तरुत्तानिधानं प्रागग्रान्तं तस्यनित्याः प्राञ्चरतिपरिभा
 षायाः जयन्तानुसारिकारिकामनेतुहृदयाभिमुख्येनप्रत्यभिमुख्ये
 यत्रहृदयाभिमुख्येनस्यैवसर्वयाज्ञिकसंमतत्वात् तेषुपिजलेषुस्वधितिनिरुद्धाति प्रागग्रान्
 णिरुत्तानिस्वधितेमेनोहंसीरिति ॐ येनावपस्विताक्षरेणसोऽयथासदितिसकेशानिपिञ्जलानि
 हित्वा प्रागग्रान्तरुत्तानि सादितशमीपणैरेकीकृत्यशिशुमातृहस्तेनिरुद्धाति सानुदुहे गोमयेनिरु
 धातिप्रथमनिधाने प्रागग्रान्तरुत्तानि नियमोक्ति नदितीयशतिदेवतातः। ततो मध्यस्थिः नक्षत्रास्पर्शानि मि
 ताशुचित्वनिरुत्तानि जलस्पर्शः कार्यः एवमुत्तरद्वेदनेषु समेत्रकंपिञ्जलनिधानादि ॐ येनधाता
 द्वितीयद्वेदनमंत्रः ॐ येनभूयश्चराऽभ्यमितितृतीयेउक्तत्रिमंत्रैश्चतुर्थ्यंतु चत्वार्येवदक्षिणतः
 वेदनानि एवमुत्तरतः प्रत्येकंमंत्रैस्त्रीणिरुत्तानि क्षरधारामग्रतः आरभ्यमूलमंत्रेणनिरुत्तानि य
 क्षरेणमर्चयसासुपेशसेति ॐ शीतोष्णभिरद्विरवर्धे कुर्वाण इति प्रेषेणनापितमनुशास्यप्र
 षार्थमवबोधयेत् ततो नवमौनीताद्यभिधितशीतोष्णवशिष्टादिराद्रीकृतशिरसः प्राङ्मुख
 स्यकुमारस्यदक्षिणकर्णमारभ्यशिरांतं शिरामारभ्यवामकर्णं तंपेवंनकुर्वतानापितेन
 यथाकुलाचारं शिरास्नानं कारणीयं उदङ्मुखः प्राङ्मुखोवावपनं कारयेत्स्फुट्यः केशस्त
 श्रुलोमनखादिवापयित्वा निउदकसंस्नानिवापयेत् दक्षिणदं कर्णमारभ्यधर्मार्थपापसं
 चयेच्छिराद्यं नवसंस्कारेशिष्टाद्यंतेशिरोवपेदित्यपराकीर्त्तेः नवसंस्कारेप्रथमेचू ३

शुकर्मोपनयनादे प्रायश्चित्तार्थस्यद्वितीयोपनयनादेः पायसंचयइत्यनेनसंग्रहात् पाराशरंधात्रीये
 गौडाक्षिः दक्षिणतः कमुजायसिष्ठानांमभयतोत्रिकश्यपानांमुजाम्गवः पंचचूडाअंगिरसो वासिमे
 केमंगलार्थः शिखिनोन्येयथाकुलधर्मं चेत्तिकमुजाशिरा वासिष्ठानामेकप्रवरिणामेकेवदक्षिण
 तोनियम्यते आर्षेयाणांतुतिस्त्रिः अत्रीणोकश्यपानां चद्व्यार्षेयाणांवामदक्षिणेद्वेशिखे आर्षेयाणां
 मध्येप्यान्या भृगूणांबृशसमाचाराविरोधेनमुत्तवं त्वद्विरोधेन आर्षेयाणांमिस्त्रः पंचार्षेयाणांपं
 च एवमंगिरसांपंचार्षेयाणांपंच आर्षेयाणांमिस्त्रः एकेपुनर्वाजिनितिल्लाटमूलस्यशिनीमाला
 मिवकेशपंक्तिंमंगलार्थंकुर्वेति मंगलार्थत्वकीर्त्तनेनतस्यासत्यामपितदन्यशिराधारणमाव
 र्थकमितिध्वन्यते शिरानोन्यमितिकुलधर्मत एवतेषांदेशनियमोनान्यः प्रकारइत्यर्थः सं
 ख्यानियममाह श्रुतायनकारिकाकारः शिराअपिचकर्तव्याकुमारस्यार्षसंख्ययेति एवं
 चौलकालधृतशिरानांमध्येमध्यशिरवेतरशिरानामुपनयनकाले चपनयनं कार्यं
 मध्येशिरसिचूडास्याद्विसिष्ठानांतुदक्षिणे उभयोः पार्श्वयोरत्रिवसिष्ठानांशिरामतेनिरु
 द्धोदाहृतयचसिमध्यशिरायानिमित्तसंयोगाविनाविहितायानित्यत्वेनसदाबद्धशिरवेन
 वृत्तनित्यविधिविषयत्वोचित्यादीतरशिरानामनुपनीतधार्थत्वेनमाधवोक्तेश्वेत्यलं।
 पर्येनोत्तरंस्नापितंभूषितंकुमारंदक्षिणतोमातुरुत्तसंगेष्ठापयित्वास्विष्टकृतादिहोमशेषं

समापयेत् श्रीं पात्राणि नापिताय दत्त्वा दशानां त्रयाणां वा ब्राह्मणानामन्वेन तर्पणं संकल्प्य भू-
यसीं दक्षिणोदत्वे श्वरार्पणं कृत्वा अत्र यत्रास्ये भोजने भुक्तवत्प्रायश्चित्तमाह पराशरः
निर्घन्ते चूडा होमे तु प्राज्जामां करणात्तथा चरेत्सांतपनं भुक्ता जातकर्मणि चे वरि अतो न्ये
षु तु भुक्ता न संस्कारेषु द्विजोत्तमः। नियोगादुपवासेन शुद्ध्यन्ते निंद्य भोजनादिति चोक्तो
तरं विशेषः स्मृत्यर्थ सारे विवाहमौंजी चोक्तोर्ध्ववर्षमर्धतदर्चकं सपिंडाः पिंडान्मोदय
र्गयायां दद्युरेव तदिति एवं अमंत्रा चोक्तं क्रिया कुमारी भवति होमस्तु समंत्रक इति पा
रिजाते होमोप्यमंत्रः कार्यो न वेति इति ह इव त्रातश्च जयंतस्त्वाह स्त्रियामप्येवमेवा
होममग्निष्ठापनपूर्णपात्रनिधानांतं कृत्वा द्युसमानयनादि श्चरमाज्जनपर्यवसान
मम कंत्रकं भवतीति केचित्कर्मावबोधनार्थे इति कृत्वा शीतोष्णभिरिति प्रेषमिच्छती
ति च आश्वलायन स्मृतौ होमस्तु यंतु पुं वत्स्या स्त्रीणां चूडा वपीति मनुः अमंत्रिका तु
कार्यं यं स्त्रीणां माह दशेषत इति एवं चामंत्रक होमानुष्ठानमुचितमिति प्रतिभाति
स्तत्र मनुका कथयोः संवादात् मंत्राणामपगमे सिपितप्रमाणक देवतानां होमो ग
त्वसंभवेन तदुद्देश्यक त्यागसंभवात् दक्षिणे ग्नौ प्रतिप्रस्थात्कर्त्तुं केति दशा ४

तिमुक्तिहोमानां बोधायनी कल्पभाष्ये प्रसिद्धत्वाच्चेत्यलं श्रुद्रस्योप्यमंत्रकं चूडाक
र्महयमः श्रुद्रोप्येवंविधः कार्यो विनामंत्रेण संस्तुतः न केनचित्समस्तजह्नुं देसा
तं प्रजापतिरिति अतएव तदीय चूडाकर्मणि लग्नविशेषमाह गुरुः चंद्रोदयो गना
नां तु प्रशस्तः क्षुरकर्मणि प्रशस्तः कथितस्तद्धिद्रुश्रुद्राणां यमोदय इति चंद्रोदयः
चंद्रदेवता कंलग्नं यमोदयः शनिदेवता कंलग्नं न चैवं श्रुद्रस्य शिखाधारणं स्या
तत्र वचशिखानोपवीतं च नो चरेत्संस्तुता गिरमिति प्रभासखंडवचो विरोध इति
शक्यं पारंपर्येण शिखाधारणादिसदाचारयुक्तसंबद्धविषयत्वादियेः निषेधस्य
तदितरविषयत्वात् इति संस्कारकोस्तभे चोक्तप्रयोगः श्रीरामार्पणमस्तु ॥
एकत्रिंशद्वास्त्रे वा द्वितीये जन्मर्धे वा श्रुद्रलगेषु तु कले। शंखेक्षीरं संनिदध्यक्षि श्रुनां वक्रे धा
त्रीपूयपूजां विहधायेति शंखरतिसप्तमी तृतीयार्थे पूज्याः विप्राश्च नृसिंहः पूर्वार्धे वाथ मध्या
ह्ने कुर्याद्भोजनं विजयेत्। योगिनी रादु रुद्रादिमुखं च न निवृत्तयेत् इति दुधपानं ॥ ज्योतिर्विदः
कर्मिण्यवीज्यास्त चैत्राधिमासेन पोषे जलं पूजयेत् सति कामाक्षप्रती। बुधे दिव्य वारधरिक्तेति थोहिकती
ज्यादितीर्त्तुं तेर्त्तयमेत्रेति अक्रगुर्वस्तयोश्चैत्राधिमासेन पूजनकार्ये मासान्ते बुधसोम
वारपु रिक्तेन्यतिथौ श्रवणमुख्यपुनर्वसु मृगशिरा मूलानुराधानवर्षे बुधवारि तिमावः रतिजठरः।

श्रीः बालस्य दुष्टदृष्टिदोषादोरक्षाविधिः॥ पारिजातेकपित्तसंहितायां॥ शिशुसंरक्षणार्थाया शुभग्रहनि
 वारिणी॥ रक्षासंध्योः सुकुर्वीतनिबंसर्षपगजनेः॥ फलीकरणसंमिश्रैः करं जैस्वलोकेने॥ वचोप
 रान्नेदेशेषु बालग्रहविमुक्तये॥ वासुदेवो जगन्नाथः पूतनातर्जनो हरिः॥ रक्षन्तु चरितो बालं मुंच
 मुंच मुरारकं॥ छह्णरक्षारिभुंशस्वमधुकैभैः रभमर्दन॥ प्रातः संगवमध्याह्नसायाह्नेषु च संध्य
 योः॥ महानिधिसदरक्षकं सारिष्टनिषूदन॥ यद्गोरजः पिशाचं च ग्रहान्मातृग्रहानपि॥ बाल
 ग्रहान्विशेषेण छिंधि छिंधि महाभयात्॥ जोहिना हिरेनित्यं च द्रुक्षा भूषितं शिशुं॥ इति भस्माभिर्म
 श्रैव भूषयेत्तेन भस्मना॥ शिरोलेलादुद्यं गेपुरक्षा कुर्याद्यथाविधि॥ मंत्रसंरक्षणादेव शि
 रिशुः संबद्धं तेन च हिति वचनकाले धरादिगमकाले अन्नाशनकाले वक्षादिद्यादेशे च दुष्टदृ
 ष्ट्यवलोकने निमित्ते करं जातद्वयैः रक्षां कुर्वीतेत्यन्वयः॥ यद्गोरज इति गोरजसः प्रार्थना प्रती
 तेर्गोरजः सहित भस्माभिर्मंत्रेण दुष्टव्यं॥ इति संस्कारकौस्तुभे दृष्टिदोषरक्षाविधिः केशवेदं
 बाळस्य स्वलनादोरक्षाविधिः हरिचंशे॥ नंदो कमेनमारोप्य भूरेण परिगृह्य च शिरः प्रदक्षिणं कुर्व
 मंत्रमेनं जलापहं विष्णुस्ते पूर्वतः पातु रक्षतु दक्षिणं ब्रह्मा च पश्चिमे पाया च द्यौरक्षत्वथा
 तरुं उपरि दृष्टं तथा सूर्यः पाया चोर्ध्वं वासुकिः॥ पाया चोर्ध्वं मधो वसु शिखाः॥ २० ॥ ५ मीठ
 णाः त्वस्तिं करोतु भगवान् पिनाकी च षण्धजः॥ तं गोर्ध्वं तु सर्वत्र भूमिः पातु ॥ २१ ॥ शिरः॥
 एवमुच्येयं नंदस्तु छह्ण संस्पर्शं सर्वतः॥ रक्षं मंत्रो हि बाळानोरक्षाये परिकीर्तितः॥ इति बालस्वसं
 वाडवापककेशवस्य पुस्तकं